

Kas ir pašvadīta mācīšanās?

- Pašvadīta mācīšanās ir proaktīva mācīšanās, ne reaktīva vai interaktīva (Zimmerman, 2002; Lindner & Harris, 1992).
- Ja skolēns spēj motivēt sevi mācīties, plānot, analizēt un novērtēt savus mācīšanās rezultātus, viņam ir labas pašvadītas mācīšanās spējas (Veenman et al, 2004).
- Lai vadītu savu mācīšanos, skolēnam jāzina ko mācīties, kā mācīties un kā novērtēt savu mācīšanās procesu (Holec, 1981; Crabbe, 1993).

Pašvadīta mācīšanās

Savas mācīšanās

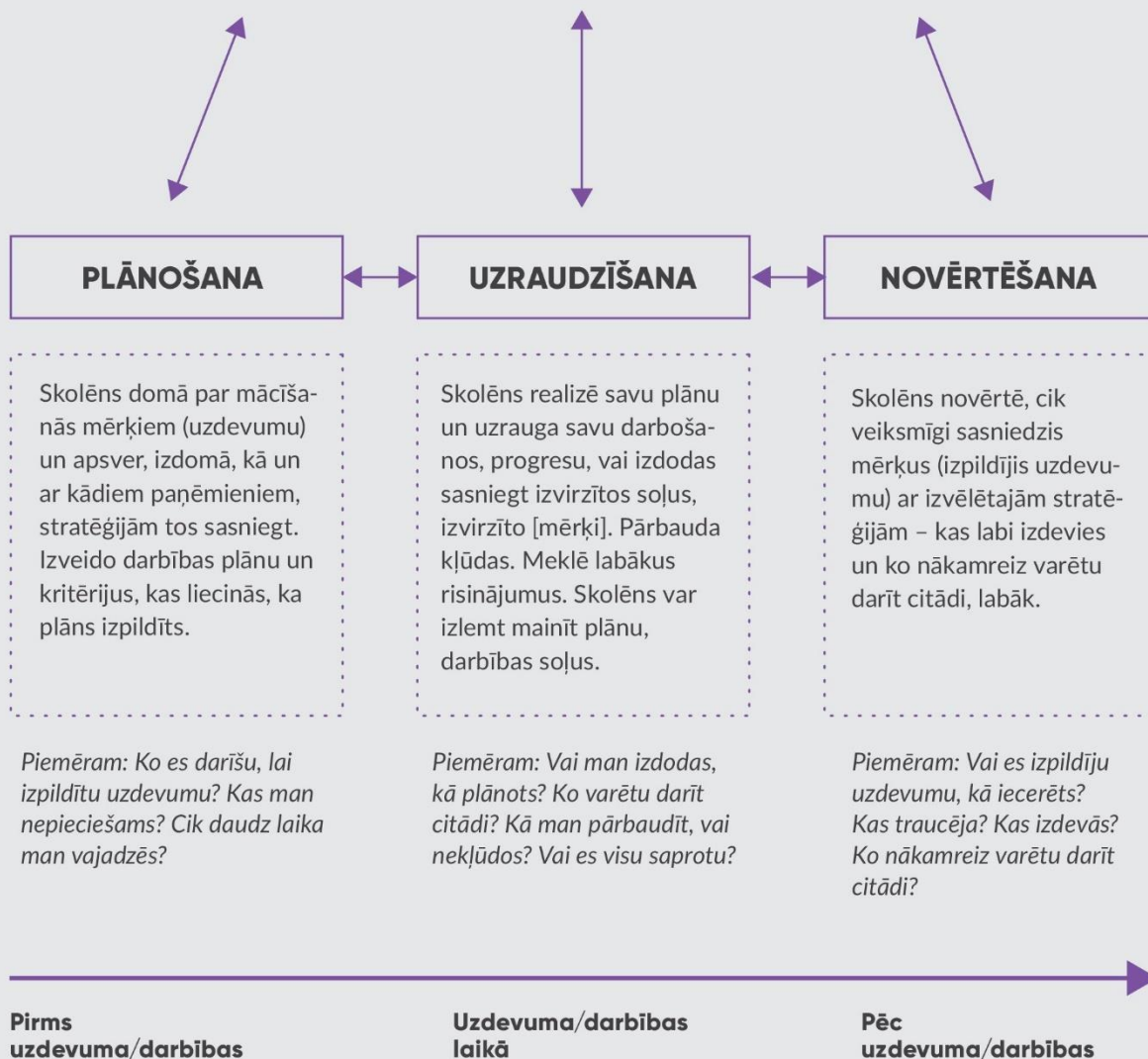
<ul style="list-style-type: none"> • Kāds ir nodarbības mērķis? • Ko es gribu iemācīties? • Vai tas varētu būt saistīts ar to, ko jau zinu? • Kā es mācīšos? Kas man palīdzēs mācīties?	PLĀNOŠANA
<ul style="list-style-type: none"> • Kā zināšu, ka iemācos? • Ko darīšu, ja nodarbības laikā nesapratīšu?	UZRAUDZĪŠANA
<ul style="list-style-type: none"> • Kas liecinās nodarbības beigās par mērķa sasniegšanu? • Kā "izmērīšu" savas zināšanas? • Kā nostiprināšu jaunās zināšanas?	NOVĒRTĒŠANA

Reflektēšana jeb paškontroles jautājumi

PLĀNOŠANA	UZRAUDZĪŠANA	NOVĒRTĒŠANA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kāds ir uzdevums? 2. Kāds ir mans mērķis? 3. Kādu informāciju un stratēģijas lietošu? 4. Cik daudz laika un citu resursu man vajadzēs?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vai man ir izpratne par to, ko daru? 2. Kāda ir uzdevuma nozīme? 3. Vai sasniedzu savu mērķi? 4. Vai man nepieciešams veikt izmaiņas?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vai sasniedzu mērķi? 2. Kas man palīdzēja sasniegt mērķi? 3. Kas man traucēja? 4. Ko nākamo reizi darīšu citādāk? Kādas ir pašvadītas mācīšanās stratēģijas?

REFLEKTĒŠANA

Reflektēšana ir fundamentāla plānošanas-uzraudzīšanas-novērtēšanas procesa sastāvdaļa. Reflektēt nozīmē spēt ar izjautāšanas (jautājumu uzdošanas un atbilžu) palīdzību **vadīt** (plānot, uzraudzīt un novērtēt) **savu mācīšanos**.

Kādas ir pašvadītas mācīšanās stratēģijas?

MOTIVĀCIJAS LĪMENĪ aktīvi tiek izmantotas "Pašefektivitātes", "Emocionālās regulēšanas", "Darbības vadības", "Atgriezeniskās saites" u.c. motivācijas kāpināšanas stratēģijas.

PAŠVADĪTAS MĀCĪŠANĀS JEB METAKOGNITĪVO PROCESU LĪMENĪ aktīvi tiek, piemēram, "Mērķu izvirzīšanas stratēģijas", "Plānošanas stratēģijas", "Uzraudzīšanas jeb sasniegumu novērtēšanas stratēģijas", "Kognitīvo spēju novērtēšanas", "Reflektēšanas stratēģijas" u.c.

IEMĀCĪŠANĀS JEB KOGNITĪVO PROCESU LĪMENĪ lai sasniegtu mācību mērķus, šajā līmenī aktīvi tiek izmantotas dažādas stratēģijas, piemēram, "Atkārtotās stratēģijas", "Iegūstamās/atcerējamās stratēģijas", "Aktīvas klausīšanās stratēģijas", "Jautāšanas stratēģijas", "Papildināšanas stratēģijas", "Organizatoriskās stratēģijas", "Problēmu risināšanas stratēģijas".

Dažādas lasīšanas stratēģijas

Stratēģija	Kā lietot	Kad lietot	Kāpēc
Pārskatīšana/ caurlūkošana	Meklē virsrakstus, izceltus vārdus, ievadus, kopsavilkumus	Pirms detalizētas teksta lasīšanas	Nodrošina vispārēju pārskatu, palīdz koncentrēt uzmanību
Nesteidzīga lasīšana	Apstājies, lasi un domā par informāciju	Kad informācija ir īpaši svarīga	Uzsvars uz paša uzmanību
Iepriekšējo zināšanu aktivizēšana	Apstājies un domā par to, ko jau zini. Vaicā, ko nezini.	Pirms lasīšanas vai nepazīstama uzdevuma	Ļauj jaunu informāciju vieglāk apgūt un atcerēties
Informācijas sasaiste	Sasaisti galvenās idejas. Izmanto tās, lai izveidotu virstēmu vai secinājumus.	Kad apgūt sarežģītu informāciju, kur ir nepieciešama dziļāka izpratne	Samazina atmiņas slodzi. Veicina dziļāku izpratnes līmeni.
Diagrammas/ grafiki	Identificē galvenās idejas, sasaisti tās, saraksti atbalstošās detaļas tām un savieno šīs daļas	Kad ir daudz savstarpēji saistītas informācijas	Palīdz identificēt galvenās idejas, organizēt tās kategorijās. Samazina atmiņas slodzi.

Skolotāja darbības

PIEMĒRS	SKAIDROJUMS
Ko jūs varētu darīt, ja radīsies problēmas?	Rosina domāt par stratēģijām
Kā jūs to zināt?	Reflektēšana par zināšanām
Ko jūs darīsiet tālāk?	Informācijas meklēšana, plānošana
Ralfs izskaidroja, kā viņš sašķiroja tās krāsas.	Izceļ skaidrošanu
Vai tas palīdzēs? Vai izdosies?	Rosina prognozēt
Kā mēs to darīsim? Par ko mums jādomā?	Plānošana un gaidas attiecībā uz plānošanu
Vai pārbaudīji, ko tu saskaitīji?	Rosina pārbaudi, uzraudzību
Es arī šo pagaidām nesaprotu.	Reflektē par savu domāšanu
Mums visiem kopā par šo kārtīgi jāpadomā?	Norāda uz domāšanas procesiem
Mēs atrisināsim šo problēmu, darot...	Paņēmienu, stratēģiju mācīšana
Vai tas bija grūti vai viegli? Kas mums izdevās?	Rosina novērtēt

Pašvadīta mācīšanās

- Metanalītisko pētījumu pārskatā secināts, ka labas pašvadītas mācīšanās spējas, kas tiek regulāri izmantotas mācību procesā, izskaidro vismaz 40% mācību sasniegumu variāciju (Veenman et al., 2014).
- Plašs pētījumu loks norāda, ka tieši mācoties kognitīvās un metakognitīvās stratēģijas, skolēni sasniedz augstākus mācību rezultātus (Allington, 2011; Anderman & Anderman, 2009; Cawelti, 2004; Good & Brophy, 2008; Hartman, 2010; Hattie, 2009; Marzano, 2007; Marzano & Pickering, 2011).
- Labas pašvadītas mācīšanās spējas labāk prognozē akadēmiskos un profesionālos sasniegumus, nekā intelekta rādītāji (IQ), vecāku izglītība vai vecāku sociāli ekonomiskais statuss (Goleman, 1996).

“Iemācoties, kā dažādos veidos risināt problēmas un vadīt savu domāšanu, skolēni spēj labāk koncentrēties, tie kļūst mierīgāki, radošāki un spēj labāk sadarboties, meklējot risinājumus sarežģītākos uzdevumos”.

- “Pašvadītas mācīšanās stratēģijas palīdz skolēniem labāk vadīt savu uzvedību un pētījumos novērots, ka uzlabojas klases klimats. Skolēni viens otram palīdz, tie sāk izturēties ar cieņu un interesi pret mācīšanos” (Germuth et al., 2012).
- “Tie kļūst par neatkarīgiem un patstāvīgiem domātājiem”.

4 PM līmeņi

- 1. līmenis. Iesācējs.** • Neapzinās savas zināšanas. Nedomā par konkrētām iemācīšanās stratēģijām un gandrīz nav gatavs pieņemt, ka kaut ko zina vai nezina.
- 2. līmenis. Apzināts lietotājs.** • Zina kaut ko par dažādiem domāšanas veidiem, piemēram, ideju ģenerēšana vai pierādījumu meklēšana. Domāšana lielākoties nav plānota vai virzīta ar nodomu.
- 3. līmenis. Stratēģisks lietotājs.** • Organizē savu domāšanu ar problēmu risināšanas un citiem domāšanas paņēmieniem. Pārzina un lieto atbilstošas kontekstam iemācīšanās stratēģijas, lai labāk iemācītos.
- 4. līmenis. Domājošs lietotājs.** • Bez stratēģiskiem paņēmieniem intensīvi lieto refleksijas par savu mācīšanos, prognozē kas notiks, pēc mācīšanās procesa izvērtē savu darbību un secinājumus izmanto tālākās mācīšanās uzlabošanai.

/Materiāls sagatavots, izmantojot Edmunda Vanaga prezentāciju./

PRASME VADĪT TĀDU MĀCĪŠANOS, KURA VED UZ SKOLĒNA KOMPETENCI

		Mēģina, sākt	Tuvu rezultātam	Prasmīgs, lietpratīgs	Eksperts
Mācīšanās (t.sk. pašvadītas) vadīšana					
1.1. Mācīšanās mērķu (SR) skaidrība	Pasaka tēmu, par ko būs stunda, bet ne kā mērķi - ko iemācīsies.	Formāli pasaka stundas mērķi (SR)skolenam vai/un snieguma kritērijus.	SR ir formulēts atbilstoši laba mērķa kritērijiem (skaidrs, izmērāms, būtisks, atbilstošs, sasniedzams laikā),	Izvirza labi (atbilstoši visiem kritērijiem) noformulētu SR un/ vai snieguma kritērijus skolēniem saprotamā valodā	+ Iesaista skolēnus SR un/vai snieguma kritēriju formulēšanā, precizēšanā, koriģēšanā.
Mērķa formulējums	vai Nepasaka skolēniem neko.	Kā stundas mērķi nosauca visu, kas stundā tiks darīts (ir daudz "mērķu"), neizceļ būtisko.	bet nepārliecinās/nepievērš uzmanību tam, vai skolēniem mērķis un/vai snieguma kritēriji ir saprotami.	un pārliecinās, vai skolēniem tas ir saprotams.	
Saprotamība skolēniem		SR formulējums neatbilst visiem kritērijiem.	<i>Skolēns dzird/redz mērķi, bet var būt atsevišķas neskaidrības.</i>	<i>Skolēni saprot, kas jāiemācās.</i>	<i>Skolēni piedalās mērķa formulēšanā.</i>
	<i>Skolēns nezina, kas stundā jāiemācās.</i>	<i>Skolēns dzird/redz stundas mērķi, bet nav precīzi skaidrs, kas īsti jāiemācās, svarīgi.</i>			

/no Dr.Paed.Daces Namsones prezentācijas "Skolotāju kompetences un to profesionāla attīstība"/